Через низку недоліків чинні прейскуранти нами були видозмінені, доопрацьовані та сформовані у вигляді калькулятора вартості бурштину.

Рис. 3 Інтерфейс калькулятора визначення вартості сировини.

Калькулятор дає змогу визначати вартість як одного зразка, так і великих і малих партії.

Список використаних джерел

1. Асоціація бурштинового бізнесу України / Про аукціони, конкуренцію з Китаєм, бурштин з Калінінграда та плани на 2024 рік. URL: https://uaamber.com/2024/01/09/pro-aukcziony-konkurencziyu-z-kytayem-burshtyn-z-kaliningrada-ta-plany-na-2024-rik-intervyu-z-oc.

2. Баранов П., Коротаєв В., Сливна О. Особливості ціноутворення бурштинової продукції в сучасних умовах/ Криміналістичний вісник, 2023. Том 40 № 2. С. 68-76, 77-87.

Бондарчук Анна Сергіївна,
старший викладач кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ У ПРОЦЕСІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЛЮДИНИ ЗА ГЕНОМНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ

Вторгнення Росії на територію України, з подальшою тимчасовою окупацією окремих її територій, постійні ворожі обстріли і найжахливіше як наслідок, втрати сотні тисяч життів військовослужбовців та мирного населення, стало новим викликом для

науки і техніки в напрямку забезпечення основоположних прав і свобод громадян. Одним з таких актуальних напрямків є ідентифікація загиблих, а саме вдосконалення існуючих методів та технічних засобів із відібрання та дослідження біологічних матеріалів людини.

На жаль, в наслідок воєнних дій, значна кількість загиблих тривалий час залишаються не ідентифікованими, а у випадках відсутності їх близьких родичів (батьків, дітей) цей процес є практично неможливим. Так, проблема ідентифікації осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, зниклих безвісти, невпізнаних трупів людей, їх останків та частин тіла, осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе, в Україні зумовила законодавця відповідним чином реагувати на сучасні виклики сьогодення.

З метою вирішення таких проблем та користуючись досвідом світової практики (США, Канада, Великобританія, Японія, Сінгапур, Польща, Німеччина тощо) щодо ідентифікації загиблих військовослужбовців по завчасно відібраному біологічному матеріалу, що зберігають у спеціально відведеному місці – репозиторії, в Україні також розроблений ряд нормативно-правових актів.

Одним з них, було прийняття Закону від 09.07.2022 № 2391-IX «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» (далі Закон) [1], який визначає правові засади обробки геномної інформації людини з метою її державної реєстрації в Україні.

Прийняття даного Закону не виключило дискусійних питань щодо дефініції певних термінів, зокрема в самій назві Закону вживається термін «геномна інформація людини», відповідно в п.4 ст. 1 цього Закону зазначено, що геномна інформація людини (далі – геномна інформація) – відомості про генетичні ознаки людини. Погляди науковців щодо роз'яснення даного терміну неоднозначні, як і те, що саме відноситься до відомостей про генетичні ознаки людини.

Міхайліна Т. В. та Довгань Б. В сформулювали розширене тлумачення геномної інформації людини – це 1) персональні дані людини, 2) основним носієм яких є ДНК, 3) що містить відомості про розвиток та функціонування організму індивіда, 4) використовується для ідентифікації особи. Автори підкреслили, що поняття «генетичні дані» й «геномна інформація людини» мають тотожне значення, з огляду уникнення плутанини доцільним є використання єдиної юридичної термінології [2].

Наступне проблемне питання, яке потребує уточнення це визначення терміну «біологічного матеріалу». Пункт 2 ст.1 Закону визначив, що біологічний матеріал – тканини і виділення тіла людини,

останків померлої людини, що містять геномну інформацію людини [1].

Однак, ми повністю погоджуємося із думкою науковців Є. В. Тирлича та інш., які зазначають, що закон не визначає достатньо чітко того, які біологічні матеріали будуть збиратися, не конкретизує види зразків, які підлягають відібранню, а відсилки до кримінального процесуального законодавства щодо порядку їх збору теж не відповідають вимогам правової визначеності [3, с. 95]. Також, слід зазначити, що в різних нормативних актах України, різниться тлумачення змісту терміну «біологічний зразок».

Перелік видів зразків біологічного матеріалу, більш конкретизовано у деяких нормативних актах міністерств у відповідних сферах, однак більшість з них роблять відсилку на Закон, де також відсутній вичерпний перелік видів біологічних зразків людини.

Досить широке різноманіття видів зразків біологічного (клінічного) матеріалу констатують методичні рекомендації «Порядок забору, транспортування та зберігання матеріалу для дослідження методом полімеразної ланцюгової реакції», затверджені Наказом МОЗ від 30.07.2013р. № 662, зокрема, кров (плазма); матеріали з урогенітального тракту жінок; матеріали з урогенітального тракту чоловіків, у тому числі сперма; сеча; спиномозкова рідина; слізна рідина; виділення кон'юктиви; матеріал з респіраторного тракту людини (мазки з порожнини носа, ротоглотки, мокротиння тощо); слина; біопсійний та аутопсійний матеріал тощо [4, с. 14].

Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 19 квітня 2023 року № 323 затверджено «Порядок відбору біологічного матеріалу у військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту та його зберігання», а саме в п 7. визначено, що як біологічний матеріал використовується зразок букального епітелію людини, який відбирається з внутрішніх поверхонь щік шляхом притискання (10-20 разів) до них аплікатора засобу (системи) для відбору біологічного матеріалу [5].

Аналогічний вид біологічного матеріалу для відбору визначено Постановою Кабінету Міністрів України від 19 червня 2023 року № 620, якою затверджено «Порядок відбору біологічного матеріалу у членів добровольчих формувань територіальних громад та його зберігання» [6], а саме в п 9. та Наказом Управління державної охорони України від 5 червня 2023 року № 419 яким було затверджено «Порядок відбору біологічного матеріалу у військовослужбовців Управління державної охорони України та його зберігання» [7] п.6 та

Наказом Служби зовнішньої розвідки України 26 червня 2023 року № 1485-ВС затверджений «Порядок відбору біологічного матеріалу у військовослужбовців Служби зовнішньої розвідки України та його зберігання» п.7 [8].

Загалом, при відібрані біологічного матеріалу, перевага надається зразоку який потребує щонайменшого втручання, а саме букальний епітелій методом щічного мазку, адже саме він убезпечує від необґрунтованого інвазивного втручання.

Слід зазначити, що Наказ Центрального управління Служби безпеки України від 7 червня 2023 року № 212 (далі Наказ) яким було затверджено «Порядок відбору, зберігання та обліку біологічного матеріалу військовослужбовців Служби безпеки України» не містить визначеного виду зразка або зразків біологічного матеріалу який потрібно відібрати, а лише в загальних положення п.2 цього Порядку зазначено, що терміни вживаються у значеннях, наведених у Законі України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» [9]. Відсутність в Наказі уточнення який саме біологічний матеріал може бути відібраний, потребує внесення змін до нього.

У Постанові Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 508, якою було затверджено «Порядок відбору, направлення на молекулярно-генетичну експертизу (дослідження) біологічного матеріалу військовополонених для встановлення геномної інформації та його зберігання» лише у п.13 стосовно порядку оформлення супровідного листа зазначено такі види відібрання біологічного матеріалу як зразки крові, слини, букального епітелію (клітини епітелію ротової порожнини тощо) [10].

За результатами аналізу офіційного веб-сайт Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру, було з'ясовано, що до об'єктів біологічного походження, які досліджують при проведенні молекулярно-генетичної експертизи належать кров, сперма, букальний епітелій, слина, піднігтьовий вміст, кістки і зуби, волосся з цибулиною [11].

З аналізу вище розглянутих нормативно-правових документів можна зробити висновок, що в окремих з них, що регламентують порядок відбору біологічного матеріалу людини, з метою її ідентифікації, або відсутній вичерпний перелік видів біологічних зразків, або є неповним. Тому для забезпечення потреб практики необхідним є розробка методичних рекомендацій із повним переліком видів біологічних зразків, процедури їх відбору та направлення на проведення молекулярно-генетичної експертизи.

Список використаних джерел

1. Про державну реєстрацію геномної інформації людини. (2022). Закон України від 09.07.2022 № 2391-IX. Верховна Рада України: офіційний портал.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/2391-20#Text.

2. Довгань Б. В., Міхайліна Т. В. Геномна інформація людини та її значення для ДНК-аналізу: правовий аспект. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2023. Вип. 1. С. 5–9.

3. Тирлич Є. В. Поняття біологічних зразків, які підлягають відібранню у особи з метою подальшого їх дослідження в кримінальному провадженні. Прикарпатський юридичний вісник. 2023. No. 5. P. 92–97. URL: https://doi.org/10.32782/pyuv.v5.2023.18.

4. Лускатов О.В., Рогальська В.В., Терещенко А.І., Людвік В.Д., Пантелєєв К.М., Павлова Н.В. Примусовий відбір зразків у особи для проведення експертизи. методичні рекомендації для практичних підрозділів – Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2017. – 36 с.

5. Про затвердження Порядку відбору біологічного матеріалу у військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту та його зберігання. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0799-23#Text .

6. Про затвердження Порядку відбору біологічного матеріалу у членів добровольчих формувань територіальних громад та його зберігання. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/620-2023-п#Text .

7. Про затвердження Порядку відбору біологічного матеріалу у військовослужбовців Управління державної охорони України та його зберігання. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1027-23#Text .

8. Про затвердження Порядку відбору біологічного матеріалу у військовослужбовців Служби зовнішньої розвідки України та його зберігання. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1158-23#Text .

9. Про затвердження Порядку відбору, зберігання та обліку біологічного матеріалу військовослужбовців Служби безпеки України. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1033-23#Text .

10. Про затвердження Порядку відбору, направлення на молекулярно-генетичну експертизу (дослідження) біологічного матеріалу військовополонених для встановлення геномної інформації

та його зберігання. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/508-2023-п#Text .

11. Експертна спеціальність 9.5 «Молекулярно-генетичні дослідження» – Експертна служба МВС. *Just a moment.* URL: https://dndekc.mvs.gov.ua/експертна-спеціальність-9-5-молекуляр/ .

Бачук Олена Сергіївна,
начальник Головного експертно-криміналістичного центру Державної прикордонної служби України

Ананьїн Олег Валерійович,
заступник начальника відділу науково-методичного та організаційно-управлінського забезпечення (судовий експерт) Головного експертно-криміналістичного центру Державної прикордонної служби України, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник

СУДОВО-ТЕХНІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ДОКУМЕНТІВ ЯКІ ЗГІДНО ІЗ ЗАКОНОДАВСТВОМ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ПІД ЧАС ПЕРЕТИНАННЯ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану спостерігається посилення загроз транскордонного характеру, пов’язаних із збільшенням міграційних потоків населення та рівня організованої злочинності. Разом з цим підроблені документи стають багатоцільовим кримінальним інструментом, оскільки завжди існує можливість їхнього неодноразового використання для реалізації різних злочинних дій, не виключаючи тероризм, диверсій, співпрацю із розвідувальними службами агресора тощо.

З початком повномасштабного вторгнення, майже у двічі збільшилась кількість спроб незаконного перетинання державного кордону України із використанням підроблених документів. Це зумовлено тим, що відповідно до пунктів 2 та 2^1 Правил перетинання державного кордону громадянами України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.1995 № 57, у разі введення на території України надзвичайного або воєнного стану, для перетинання